

## Minskade hinder för ekonomin ger chans till återhämtning ur coronakrisen

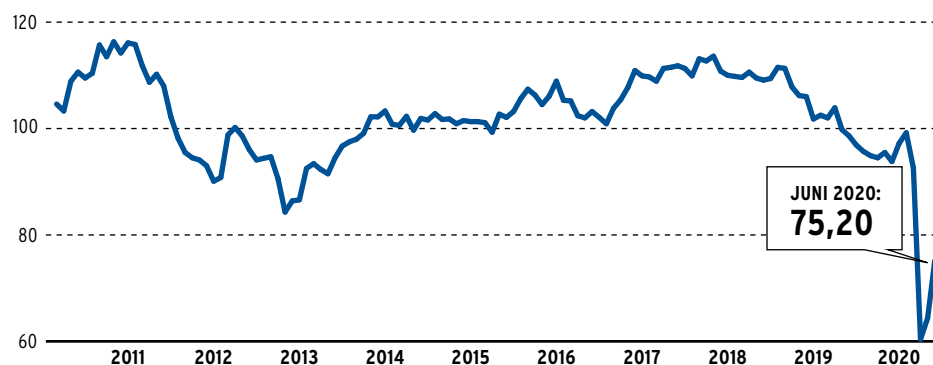
Botten i ekonomin verkar vara nådd och har kanske till och med passerats. Men om det ska påbörjas en återhämtning senare i år måste vändningen komma redan på sensommaren och under början av hösten. Annars kan situationen i stället bli betydligt värre än vi hittills har sett, skriver ATLS marknadskronikör Johan Schück.

De ekonomiska utsikterna ser nu något bättre ut än under den allra värsta krisen. Men hittills rör det sig om förväntningar, snarare än om vad som faktiskt har inträffat. Faran för bakslag är inte över.

Senast är det Konjunkturinstitutet som rapporterar om ett aningen förbättrat stämningläge inom tillverkningsindustrin och detaljhandeln, liksom bland de svenska hushållen. Det visar sig genom att den så kallade barometerindikatorn – som bygger på en sammanvägning av ekonomins olika sektorer – har stigit i juni, jämfört med bottennoteringarna i april och maj.

### Rekordstort ras

Konjunkturinstitutets barometerindikator mäter det aktuella stämningläget i den svenska ekonomin. Medelvärde = 100.



Detta är förstås glädjande, men betyder inte att någon verklig vändning redan har inträffat. Fortfarande är läget mycket svagare än normalt och vad som hittills har hänt är främst att pessimismen inför den närmaste framtiden har avtagit något.

Tillverkningsindustrin har justerat upp sina produktionsplaner, men från en rekordlåg nivå. Inom handeln råder fortfarande stor skillnad mellan dagligvaruhandeln, som över-



väggande går bra, och handeln med sällanköpsvaror där läget är betydligt sämre – men en liten ljusning har börjat skönjas. Hushållen förblir visserligen pessimistiska, fastän inte i fullt samma utsträckning som tidigare.

Inom andra delar av ekonomin ser man dock mörkare på framtiden. Inom tjänstesektorn är stämningen fortsatt dystert och många företag rapporterar om minskande efterfrågan. Bygg- och anläggningsverksamheter klarade sig länge bättre än andra branscher, men nu minskar särskilt bostadsbyggandet allt mer.

### Hopp om förbättring

Sammantaget ger detta inte någon särskilt ljus bild, även om det finns hopp om förbättring. Frågan är dock hur snart som den ska komma. Där spelar det en avgörande roll hur spridningen av coronapandemin fortsätter, både i Sverige och andra länder.

Vissa steg har nu tagits när det gäller att lätta på restriktionerna för människors rörlighet, till exempel att det har blivit fritt fram för resor inom Sverige. Men fortfarande finns en mängd hinder kvar, både för produktionen i många företag och för möjligheterna att leva ett normalt liv.

Det rör sig då både om direkt förbud och rekommendationer från regeringen och Folkhälsomyndigheten, liksom om den försiktighet som människor frivilligt väljer att visa så länge som smittspridningen av covid-19 alltjämt pågår. Mycket av detta är välmotiverat, men ofrånkomligen lägger det en broms på ekonomin.

Därtill kommer att många andra länder, särskilt i Europa, fortfarande har mer långtgående restriktioner som lägger ett lock över den ekonomiska aktiviteten. För Sveriges del betyder det att efterfrågan på svenska exportprodukter förblir dämpad. Det gäller särskilt svenska industriföretag som har en inriktning på investeringsvaror som maskiner och tunga lastbilar, vilket för tillfället säljer ganska dåligt.

Inför andra halvåret kommer därför bedömningarna av coronasmittan – och vilka åtgärder som ska sättas in – att spela en avgörande roll för möjligheterna till ekonomisk återhämtning. De beslut som tas under slutet av sommaren och i början av hösten bestämmer vilket utrymme som ges.

### Långsam återhämtning

I juni har det kommit flera prognoser som gäller den ekonomiska utvecklingen under 2020 och 2021. De skiljer sig naturligtvis något, men gemensamt är att man räknar med en minskning av Sveriges BNP med fem–sex procent i år och sedan med en uppgång på tre–fyra procent under nästa år. Innebörden är att det tar flera år att lyfta produktionen till samma nivå som före krisen.

Arbetslösheten stiger samtidigt och väntas hamna runt nio–tio procent i år, samt något högre under nästa år. Då räknar man ändå med att betydligt fler hade blivit arbetslösa om det inte hade varit för det statliga stödet till korttidsarbete som för närvarande omfattar närmare en halv miljon människor. När korttidsarbetet senare ska avvecklas kommer det att ta ytterligare tid för dem som står utanför arbetsmarknaden att ta sig in där.

Men dessa ganska kärva prognoser bygger ändå på förutsättningen att coronapandemin snart är under kontroll. Konjunkturinstitutet, som står för en av den senaste tidens prognoser, är mycket tydligt i sina antaganden om just detta. Där ingår, bland annat, att smittspridningen redan har kulminerat och att ett säkert vaccin mot covid-19 ska vara på plats till sommaren 2021.

I praktiken blir det då också nödvändigt att ekonomin tillåts återhämta sig, redan innan man har sett det definitiva slutet på coronapandemin. Även om det skulle komma en andra våg med smittspridning så går det inte att återinföra alla restriktioner, varav en del har visat sig vara ganska verkningslösa. Gymnasier, högskolor och universitet kan, till exempel, inte gärna öppnas för att sedan snart stängas igen.

**» Fortfarande finns en mängd hinder kvar, både för produktionen i många företag och för möjligheterna att leva ett normalt liv. «**

### Senaste konjunkturprognoserna för Sverige

BNP-utveckling, procent  
(publicerade i juni)

	2020	2021
SEB	-5	4
Svenskt Näringsliv	-6,1	3,4
LO-ekonomerna	-5,5	2,8
Industriarbetsgivarna	-6	3,8
OECD	-6,7	1,7
Konjunkturinstitutet	-5,4	3,5
Finansdepartementet	-6	3

Överlag är det också viktigt att bättre analysera de sociala verkningarna av hinder för mänskliga kontakter. Det finns fara för en tilltagande psykisk ohälsa, till följd av isoleringen, och för långvarig arbetslöshet bland ungdomar och nya svenskar som inte har hunnit etablera sig på arbetsmarknaden. Sådant drabbar individerna hårt och medför också samhällskostnader som det i längden inte går att bortse från.

### Balansgång på slak lina

En kortvarig ekonomisk kris, till följd av coronapandemin, är visserligen allvarlig men går att leva med. Världen har tidigare gått igenom finanskriser, senast 2008–2009, och Sverige har haft ena djupa kriser såsom i början av 1990-talet.

Men denna gång finns fortfarande risken för en både djup och utdragen kris som övergår i depression. Bland internationella prognosmakare är det industriländernas samarbetsorganisation OECD som nyligen har kommit med de bistraste varningarna. Där beskriver man hur världen har hamnat i ett läge där man så snart som möjligt behöver återstarta ekonomin för att därmed hindra en verklig kollaps.

### OECDs prognos för världsekonomin

Årlig BNP-utveckling, procent

	2019	Vid kortare kris		Vid längre kris	
		2020	2021	2020	2021
<b>Världen</b>	2,7	-6	5,2	-7,6	2,8
<b>USA</b>	2,3	-7,3	4,1	-8,5	1,9
<b>Kina</b>	6,1	-2,6	6,8	-3,7	4,5
<b>Euroländerna</b>	1,3	-9,1	6,1	-11,5	3,5
<b>Storbritannien</b>	1,4	-11,5	9	-14	5
<b>Sverige</b>	1,2	-6,7	1,7	-7,8	0,4

KÄLLA: OECD ECONOMIC OUTLOOK

Uppgiften beskrivs av OECD som en balansgång på slak lina, eftersom den också innefattar ett fortsatt bekämpande av coronapandemin. För ekonomin handlar det om att investeringarna – både offentliga och privata – ska komma igång och den internationella handeln öppnas igen.

Världens regeringar tvingas fortsätta att pumpa ut pengar och låta de offentliga finanserna gå med stora underskott, i syfte att hålla efterfrågan uppe. Centralbankerna måste då också tillhandahålla krediter till extremt låga räntor för att hindra att det, utöver allt annat, ska uppstå en svår finanskris.

Men dit hör då också att människors liv tillåts återgå till det normala, så att de får möjlighet att röra sig fritt och konsumera som de önskar. I längden kan man inte ta bort rätten att handla i butiker, gå på kaféer och restauranger, besöka konserter och idrotts-evenemang. Det rör sig om livskvalitet, men också om sådant som dagligen bidrar till att hålla igång ekonomin. ●



**» I längden kan man inte ta bort rätten att handla i butiker, gå på kaféer och restauranger, besöka konserter och idrotts-evenemang. «**